

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. גט פשוט עדין מתוכו מקושר עדין מאחוריו 1.
- א. האשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקבל לה גיטה ממקום אחר פסול 5.
- ב. על מנת שאני קריינא כיון שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זו מקודשת ר' יהודה אומר עד שיקרא ויתרגם ... תרגום דידן ... אמר לה קרא אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיוקא 5.
- ג. על מנת שאני שונה ... הלכות 5.
- ד. אמר לה תנא אנא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא 6.
- ה. ע"מ שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל ששואלין אותו בכ"מ דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה 6.
- ו. על מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר' עקיבא וחביריו אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה 7.
- ז. על מנת שאני גבור ... כל שחביריו מתיראים ממנו מפני גבורתו על מנת שאני עשיר ... כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו 7.
- ח. על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו על מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו 8.
- ט. ע"מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ... ובכולם אף על פי שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת וכן היא שהטעתו 8.
- י. ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים 9.

דף מט.

א. גט פשוט עדין מתוכו מקושר עדין מאחוריו

גט מקושר

כבר התבאר במסכת גיטין דף פא. שכל השטרות, בין גיטי נשים ובין שאר שטרות, באים מלבד בצורה הרגילה, ונקראים גט פשוט, אף בצורה מיוחדת שתיקנו חכמים, ונקראים גט מקושר¹.

¹ עיקר תקנת גט מקושר היה בגיטי נשים, שתיקנוהו חכמים משום כהנים קפדנים, שהיו באים מהר לידי כעס ומגרשים את נשותיהם, וכשהם נחים מרוגזם שוב אינם יכולים להחזיר גרושותיהם, ולפיכך תיקנו לעשות גט

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

עיקר תקנת "גט מקושר" היה בגיטי נשים, שתיקנהו חכמים משום כהנים קפדנים, שהיו באים לידי כעס בקלות רבה, ומגרשים את נשותיהם, וכשנרגעו מרוגזם שוב לא יכלו להחזיר את גרושותיהם, שהרי כהן אסור בגרושה. משום כך תיקנו חכמים לעשות "גט מקושר", שתהליך כתיבתו ארוך וקשה, במגמה שעד שייכתב הגט, יירגע הבעל ויתפייס עם אשתו.

אגב התקנת גט מקושר בגיטי נשים התקינו חכמים שיכולים לכתוב "גט מקושר" גם בשאר שטרות, בין בשטרי חוב ובין בשטרי מקח וממכר.

"גט מקושר" נבדל בכמה דברים מ"גט פשוט", כגון במקום חתימת העדים, במספר העדים החותמים על הגט, ועוד. נחלקו ראשונים מהו גט מקושר, יש מפרשים שהוא שטר מקופל, כעין אותם הכלים המקופלים הנעשים מקלף שמנשבים בהם להסיר הזבובים², והיה עשוי בתפירות, שתפרו כל חלק שנכפל, וכל כפל וכפל קרוי קשר³. ויש מפרשים שהיו קושרים את הגט המקושר קשירה ממש, שהיו עושים רצועות בשטר למעלה ויוצאות מגוף המגילה והיו כורכים בהן את השטר וקושרים אותו בהן⁴.

הסוברים שגט מקושר הוא מקופל ותפור נחלקו באופן כתיבתו: יש אומרים שהיו כותבים בראשו שיטה – שורה – אחת ומניח שיטה חלק, ושוב כותב שיטה ומניח שיטה חלק, וכן כמה פעמים, וכופל הכתב הראשון על החלק ותופר, וחוזר וכופל הכתב השני על שיטת החלק שתחתיו ותופר, וכן שלישי עד גמר הכפלים⁵. ויש חולקים וסוברים שלא היו מניחים ריוח של חלק בין שיטה לשיטה כלל אלא כשאר הפשוטים⁶, והיו מכוונים וקושרים שתי שיטין זו לזו⁷, והיו כופלים שיטה על שיטה ותופרים, או שהיו תופרים את האויר שבין שיטה לשיטה על הכתב.

מקושר, שאינו נוח לכתוב מהר, כדי שבינתיים ינוח כעסם ויתפייסו. ואף בשאר שטרות התקינו שיכולים לעשות שטר כזה, כדי שלא לחלק בין גיטין לשטרות, שאם תפסלנו בשטרות יבואו לפוסלו גם בגיטין, אבל אם יהיו רגילים לעשותו בשאר שטרות אף בגיטין יעשוהו, ולפיכך בין בשטרי חוב ובין בשטרי מקח וממכר התקינו שיכולים לעשות שטר כזה למי שירצה. ותקנה זו בימי בית ראשון ניתקנה. בתקנה זו נחלקו ראשונים: התוס' ד"ה תקנו יש סוברים שאין הכהן מגרש אלא במקושר, ולפיכך הם מסתפקים אף בזמן הזה כשכהן מגרש את אשתו אם צריך לעשות מקושר, אלא שלפי שאין אנו בקיאים בו בטוב נכון יותר לעשותו פשוט שהוא קל יותר, ויש סוברים שלא תיקנו להיות חובה לעשות כן, אלא כדי שלא יפסידו נשותיהם התקינו לעשותו כן. ויש מסתפקים שמא לא התקינו אלא במקומות ידועים. ובפיהמ"ש שם שלא התקינו אלא לזמן ידוע באותם הדורות שהיו קופצים לגרש את נשותיהם.

² פהמ"ש להרמב"ם ב"ב שם. ערוך ע' גט רש"י וכל הראשונים להלן באופן כתיבתו

³ רש"י קדושין מט. ד"ה מקושר

⁴ יד רמה ב"ב שם. ועי' קובץ תחכמוני ספר ב עמ' 56 ששטרות מקושרים שנמצאו בפפירוסים הם כתמונת הרמ"ה.

⁵ רגמ"ה ב"ב שם; ערוך ע' גט; רש"י גיטין פא ב ד"ה גט קרה; רשב"ם ב"ב שם; שמ"ק שם בשם ה"ר יהונתן ורשב"א. ועי' רש"י קדושין מט א ד"ה מקושר שכתב שבתחילה מניח שיטה חלק ואח"כ כותב שיטה ושוב שיטה חלק ושיטה כתב עד שלש וארבע פעמים וכופל החלק על הכתב שתחתיו ותופר.

⁶ שאם לא כן איך יכול לעשות ממקושר פשוט, הרי ישאר ריוח בין שיטה לשיטה ויכול לכתוב שם תנאי מזויף.

⁷ תוס' ב"ב שם ד"ה פשוט; רמב"ן שם ד"ה מפני. שמ"ק שם בשם ר"ן. שם בשם רא"ש, ועי' רמב"ן שם שכ' ליישב פרשב"ם שאולי הקשרים דקים שאין אדם יכול לכתוב שיטה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

בגט מקושר יש גם חלק הנקרא פשוט שבמקושר, שהיו כותבים שם המלוה והלוה או הלוקח והמוכר, והשדה והמעות, והזמן בשיטות ראשונות ומקשרים⁸, ואחר כך כותבים מלמטה כמו בגט פשוט. ויש מפרשים שהיו כותבים רק את הזמן במקושר והיה מאריך בענין הזמן עד כדי שיש שיטות, שלש של כתב ושלש של חלק, ושאר השטר כותבים פשוט כשאר כל השטרות⁹. יש מפרשים שאחר הפשוט שבמקושר חוזר וקושר קשר אחר ופושט¹⁰.

אין גט מקושר כשר אלא אם כן חתמו עליו שלשה עדים ויותר, ואם חתמו רק שנים פסול, שכך תיקנו חכמים, ואינו פסול אלא לכתחילה או אף בדיעבד אם אין שם עדי מסירה, אבל בעדי מסירה כשר¹¹.

אין העדים חותמים בגט מקושר בתוך הגט כמו בפשוט, אלא מאחוריו. י"א¹² שחותמים בין קשר לקשר מבחוץ, ונראים העדים בין חריצי הקשרים, וכדי שלא יוכל לזייף ולהוסיף בפנים בסוף השטר מה שירצה, מאחר שאין העדים חותמים בסוף השטר, כותב בו לבסוף "שריר וקיים", וי"א¹³ שחותמים, כנגד כל הכתב מבחוץ, וחותמים מלמטה למעלה, מתחילים משיטה אחרונה ועולים עד ראשו של שטר לאורכו, ומקום חתימת העדים הוא קיומו של כל הכתב שכנגדו מבפנים, ואם השטר כתוב ערב הם חותמים שתי, כדי שלא יוכלו להוסיף בו דברים ולזייף¹⁴.

גט קרח

על כל קשר שהוא עושה בגט אשה מקושר צריך לחתום עד מאחוריו, ואם היה שם קשר שלא חתם עליו עד, ונמצא קשריו מרובים מעדיו, הרי זה גט קרח ופסול, גזירה משום כולכם, שמא אמר לעדים כמנין הקשרים שיחתמו כולם, ואחר כך לא חתם אחד מהם, וכל שאמר הבעל כולכם חתמו ולא חתם אחד מהם הגט פסול.

כנס אשה שנתגרשה בגט קרח, י"א שתצא מזה ומזה, ואף זו לא אמרו אלא כשאין לה בנים מבעלה השני, אבל אם יש לה בנים לא תצא, כדי שלא להוציא לעז על בניה¹⁵, ויש סוברים מכיון שהולד כשר לעולם לא תצא אפילו אין לה עכשיו בנים¹⁶.

⁸ תוספתא ב"ב פ"א; ירושלמי ב"ב שם; רשב"ם ב"ב שם א ד"ה מקושר כו' כדי מקום תורף השטר; רמב"ן ב"ב שם.

⁹ רגמ"ה ב"ב שם; ערוך ע' גמ.

¹⁰ רמב"ן שם ע"פ ירושלמי שם, וכתב שיש לפרש כן גם בבבלי.

¹¹ עיין רשב"ם ורמ"ה ב"ב שם

¹² רשב"ם שם בשם ר"ה, וכ"פ הרא"ש ובקיצור פסקי הרא"ש, כדעת רב הונא שם

¹³ רמ"ה שם כדעת רב ירמיה בר אבא אבל הר"ף הביא המחלוקת ולא הכריע

¹⁴ שאין השטר מתקיים אלא מכנגד החתימות ולמעלה, וכדי שלא יוכל לזייף ולחתוך השורה האחרונה אם יש שם איזה דבר שהוא לחובתו, ואף שעל ידי זה יחתוך גם כן שם העד שכנגדה, יוכשר ב"בן פלוני עד", לכן יכתוב "ראובן בן" בשורה אחת, שאם יחתוך "ראובן" יחתוך גם "בן" עמו

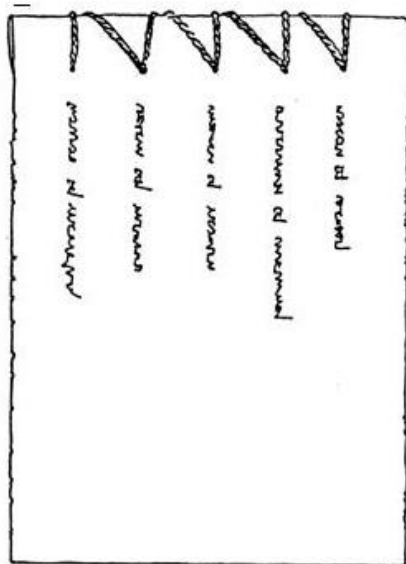
¹⁵ רמב"ן שם ד"ה מדאקשינן ע"פ גמ' גימין שם ב לרב

¹⁶ ור"ן ורשב"א שם בשם ר"ה גאון, ע"פ גמ' שם ב לר' יוחנן, ועי' ר"ן ומאירי שם ומ"מ גרושין פ"י ה"ב וב"י סי' קנ. ולא אמרו תצא מזה ומזה אלא לר' מאיר, שהולד ממזר.

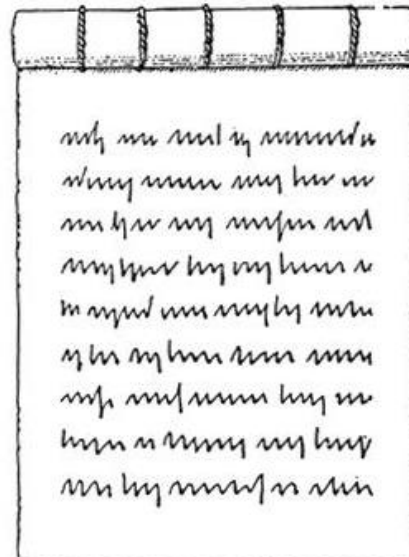
הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

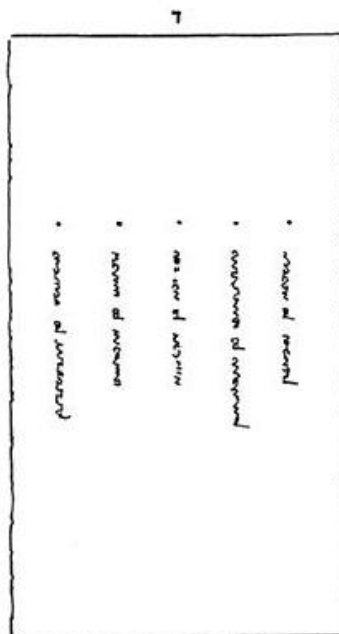
תיאור גט מקושר
שנומצא בין תעודותיה של בבתא בת שמעון מתקופת מרד בר כוכבא
(מתוך: ידן, החיפושים אחר בר כוכבא, ירושלים תשל"א, עמ' 231)

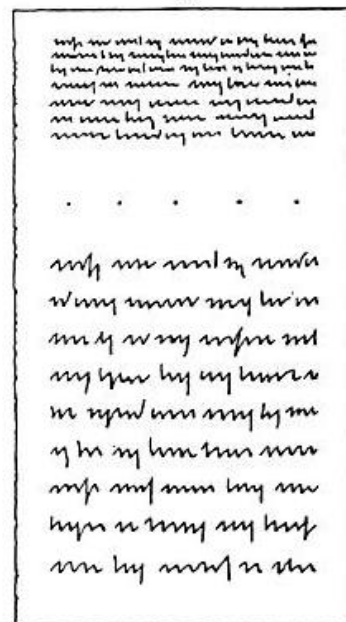
ג

א

ד

ב

גט מקושר

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

רוב הפוסקים¹⁷ לא הביאו כל תכנה זו של גט מקושר ודיניו, ובסמ"ג (עשה ג) הזכירו וכתבו שלא נהגו בו עתה וגם אין אנו בקיאים בו יפה.

א. האשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקבל לה גיטה ממקום אחר פסול

האשה שאמרה¹⁸ לשלוחה קבל לי גטי במקום פלוני, וקבלו במקום אחר אינו גט. אבל אם אמרה הבא לי גטי ממקום פלוני או אם אמרה לו הרי הוא במקום פלוני¹⁹, והביאו ממקום אחר, הרי זה גט, שמראה מקום היא לו.

ב. על מנת שאני קריינא כיון שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זו מקודשת ר' יהודה אומר עד שיקרא ויתרגם ... תרגום דידן ... אמר לה קרא אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיוקא

המקדש אשה ואמר לה התקדשי לי על מנת שאני²⁰ יודע לקרות, צריך שיקרא בתורה, ויתרגם אותה תרגום אונקלוס הגר²¹, ויש אומרים²² שאם יודע לקרות ולתרגם שלשה פסוקים מספיק.

ואם אמר לה על מנת שאני קראה צריך להיות יודע תורה נביאים וכתובים בדקדוק יפה. ומכ"ש שצריך לתרגם את התורה בתרגומו של אונקלוס²³.

ג. על מנת שאני שונה ... הלכות

¹⁷ ע"י רמב"ם וסמ"ק וטוש"ע ועוד שלא הזכירו כלל, וע"י מרה"פ לירושלמי ב"ב שם לד' הרמב"ם שהשמיט כל דיני גט מקושר לפי שלא תיקנו אלא לזמן ידוע. הרי"ף והרא"ש הביאו הדינים.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם קמא מט

¹⁹ באר הגולה שם ח

²⁰ שו"ע ונו"כ שם לח כה

²¹ דעת הרמב"ם ש ובר"י דס"ל דר' יהודה בתרתי פליג. באר הגולה שם ט

²² רמ"א ונו"כ שם כדעת הטור דר"י בחדא פליג

²³ ח"מ שם לט וב"ש ג

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

המקדש אשה²⁴ ואמר לה התקדשי לי על מנת שאני יודע לשנות צריך להיות יודע המשנה, וי"א²⁵ שמספיק שידע שלוש משניות. ויש אומרים²⁶ שאם יודע מדרשי התלמוד²⁷ מקודשת, כלומר הדרשות²⁸ שדורש בתלמוד מפסוקי התורה והיינו נמי ספרי וספרא הנקראים בגמרא מדרש תורה ומדרשי התלמוד גם משנה מיקרו.

דף מט:

ד. אמר לה תנא אנא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא

המקדש אשה²⁹ ואמר לה התקדשי לי על מנת שאני תנאי צריך להיות יודע לקרות המשנה וספרא וספרי שהם הלכות של מדרש ספר ויקרא ותוספתא של ר' ר' חייא ור' אושעיא³⁰.

ה. ע"מ שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל ששואלין אותו בכ"מ דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה

המקדש אשה ואמר לה התקדשי לי על מנת שאני תלמיד³¹, אינו אומר שיהא כבן עזאי וכבן זומא, אלא כל ששואלין אותו דבר אחד בתלמודו

²⁴ שו"ע ונו"כ שם כו

²⁵ בח"מ מ שם כתב לא נתפרש אם צריך כל המשניות מהש"ס או די במשנה אחת או ג' משניות כדעת הטור בע"מ שאני יודע לקרות. אך בב"ש נא כתב דדינו כמו בע"מ שאני יודע לקרות דא"צ לידע כל התורה לדעת הי"א שהבי' בן ה"נ א"צ לידע כל המשניות:

²⁶ רמ"א ונו"כ שם

²⁷ וגם פה לא נתפרש אם צריך לידע כולן או מקצתן. ח"מ שם מא

²⁸ ח"מ שם מא וב"ש נב

²⁹ שו"ע ונו"כ שם

³⁰ ח"מ שם מב

³¹ שו"ע ונו"כ שם כז

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ואומרו ואפילו בהלכות החג, שדרך³² שמלמדים אותן ברבים מדברים הקלים סמוך לחג כדי שיהיו כל העם בקיאים בהם.

ו. על מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר' עקיבא וחביריו אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה

המקדש אשה ואמר לה התקדשי לי על מנת שאני חכם³³, אין אומרים כרבי עקיבא וחביריו, אלא כל ששואל אותו דבר חכמה פירוש דבר התלוי בסברא³⁴ בכל מקום³⁵ ואומרה.

ז. על מנת שאני גבור ... כל שחביריו מתיראים ממנו מפני גבורתו על מנת שאני עשיר ... כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו

המקדש אשה ואמר לה התקדשי לי על מנת³⁶ שאני גבור, אין אומרים כאבנר ויואב אלא כל שחביריו מתיראים ממנו מפני גבורתו.

על מנת שאני עשיר, אין אומרים כאלעזר בן חרסום אלא כל שבני עירו מכבדו אותו מפני עושרו³⁷.

³² בגמ' אמרינן אפילו יודע בהלכות כלה ופי' רמב"ם כלה לשון דרשה דהיינו שרגילין לדרוש באלול ובאדר סמוך לחג ומלמדין אותם ברבים בדברים הקלים שיהיו הכל בקיאים בהם. מ"ז שם טז

³³ שו"ע ונו"כ שם כח

³⁴ אפילו אינו בדברי תורה אלא בדברי חכמים או במילי דסחורה כ"כ המחבר נחלת צבי ומדברי שאר פוסקים לא משמע כן. באר היטב שם לט

³⁵ נראה דהכ' ג"כ בא' מן המ. קומו' סגי כמו בע"מ שאני תלמיד ואפשר דמי שיודע להשיב דבר התלוי בסבר' במקום א' יודע להשיב בכל המקומות. ח"מ שם מג

³⁶ שו"ע ונו"כ כט ל

³⁷ בגליון ש"ע דהגאון רע"ק איגר זצ"ל נ"ב עיין בתשובת מגן גבורים סי' י"ד שכתב דבע"מ שאיני עני י"ל דלא בעי שיעור כ"כ. פ"ת שם טו

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

**ח. על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא
הרהר תשובה בדעתו על מנת שאני רשע אפילו צדיק
גמור מקודשת שמא הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו**

על מנת שאני צדיק³⁸, אפילו הוא רשע גמור אפילו מחזיק דבר גזילה בידו³⁹,
הוי ספק מקודשת⁴⁰ שמא הרהר תשובה בלבד.

על מנת שאני רשע, אפילו הוא צדיק גמור הוי ספק קידושין שמא⁴¹ הרהר
עבודה זרה בלבד⁴².

**ט. ע"מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ... ובכולם אף על פי
שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת וכן
היא שהטעתו**

המקדש אשה⁴³ ואמר לה התקדשי לי על מנת שאני כהן ונמצא לוי או לוי
ונמצא כהן, נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתין, בן עיר ונמצא בן כרך או
בן כרך ונמצא בן עיר, על מנת שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק רחוק
ונמצא קרוב, על מנת שיש לי בת או שפחה גדולה או אופה ואין לו או על
מנת שאין לו ויש לו, על מנת שיש לו בנים ואין לו או על מנת שאין לו ויש
לו, בכולן או בכיוצא בהן אפילו אומרת היא בלבי היה להתקדש לו אפילו

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ל לא

³⁹ אעפ"י שאנו רואין הגזילה עדיין בידו ולא מקרי בעל תשובה עד שישליך השרץ מידו מ"מ כיון שהסכים
בדעתו להשיב נקרא ג"כ צדיק ומידי ספק קידושין לא נפקי. ח"מ שם מד. ועיין ב"ש מה שהביא מרי"ו ובשי
למורה שם ס"ק לא

⁴⁰ ונראה אם הוא אומר שהרהר בתשובה נאמן כמו אם אמר קיימתי התנאי והיא א"י להכחישו. ב"ש שם נה.
אולם עיין במיב קידושין שם מה שכתב "נראה דלא נפיק מחזקת רשעו על ידי אמירתו בלא עדים, דכל רשע
אומר שהוא צדיק ולא מהמנינן ליה שחזר בתשובה לכן לעולם מידי ספיקא לא נפיק, עיין גט מקושר (אות ח).
וכבר אמרו (ברכות כה, ב) בזמן שאדם עובר עבירה אומר הלואי שלא יראני אדם, ואם כן אין לסמוך על
דבריו.

⁴¹ ואינו נאמר לומר שהרהר דאפשר דאינו נאמן לעשות לנפשו רשע, ועיין בח"ה סימן ל"ד שם מבואר דלא
מהני לענין עדות עד שיהזור בתשובה מ"מ לענין קידושין מהני קודם עשיית התשובה כ"כ ב"ה. ב"ש שם

⁴² וסיים שם הרמב"ם ומשיהרהר לעבוד בלבד נעשה רשע שנא' פן יפתה לבבכם וכתוב למען תפוש את בני
ישראל בלבם

⁴³ שו"ע ונו"כ שם כד

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

לא יתקיים התנאי אינה מקודשת⁴⁴, לא שנא אם קבלה היא הקידושין לא שנא אמרה לשליח לקבלם בתנאי ושינה השליח.

ודוקא שאמרה בלבי היה להתקדש לו ולא הוציאה בשפתיה, דדברים שבלב אינם דברים לבטל התנאי, אבל אם אמרה כן בשעת הקידושין אחר שאמר הוא התנאי ואמרה אפילו לא יהיה כך אני מרוצה להתקדש ושתק ע"ז ודאי הסכים לדבריה נתבטל התנאי ומקודשת.

וכן הדין אם היא הטעתו באחת מכל אלה וכיוצא בהם, אפילו אמר הוא בלבי היה לקדשה אף על פי שהטעתני אינה מקודשת.

אבל אם כנסה סתם ואמר אחר כך בסבור הייתי שהיא כהנת והיא לוי' או לוי' והיא כהנת, עשירה והיא ענייה ענייה והיא עשירה, הרי זו מקודשת דדברים שבלב אינם דברים.

י. ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים

כבר התבאר במסכת נדרים דף כח. שהמוכר⁴⁵ סתם ולא פירש בשעת המכירה שמוכר מפני מצב מסוים, אף על פי שהיה בלבו שמפני כך וכך הוא מוכר, ואף על פי שנראין הדברים שלא מכר אלא לעשות כך וכך ולא נעשה אינו חוזר, שהרי לא פירש, ודברים שבלב אינם דברים, ואף על פי שקודם מכירה אמר שהוא מוכר על דעת לעשות כך וכך, כיון דבשעת המכירה לא אמר, אינו חוזר, שצריכים אנו גילוי דעת בשעת מעשה, אולם אם יש אומדנא דמוכח נתבטל המקח, ויש אומרים שבמתנה דברים שבלב הויין דברים⁴⁶.

⁴⁴ בירושלמי מבואר דבעינן בכל התנאים שמתנה קפידא אם משנה אבל אם אין קפידא כלל אם משנה לא בטלו הקדושין מחמת השינוי וכאן שיש קפידא משום כשהוא עשיר איכ' מרחא רבה עליה. ודבש ויין אף שהרבש יותר ביוקר י"ל דהיא צריכה יין. ב"ש שם מד מה

⁴⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ רז ד

⁴⁶ טעם, דדוקא במכר דקיבל מעות מסתמא נמר ומקני אם לא דפירש, משא"כ במתנה דהוא בחנם, דאומדן דעת כל דהו מבטל המעשה ואמרינן ביה דלא נמר בדעתו ליתנו לו בחנם. סמ"ע שם י